

שמא נראה כך משום שהתייבש.

ומשנינן: לא כך היה המעשה, אלא רבי חזר ובדק את הדם פעם שלישית.

וכך היה: רבי מעיקרא, כשבדק בלילה לאור הנר (235) — אחזקה בודאי טמא. וכיון דחזא לצפרא דאשתני, הלבין ממראהו בלילה, אמר: ודאי טהור הוה, ובלילה הוא דלא אתחזי שפיר.

כיון דחזא לאחר שעה דהדר אשתני והלבין יותר, אמר: האי דם טמא הוא, ומפכה הוא דקא מפכה ואזיל, שמראה אדמיותו מתבהרת והולכת. ומה שאמרנו שאין לו

לדיין אלא מה שענינו ראות הכונה היא כשהוא לא ראה תחילה מראה טמא.

רבי בדיק לאור הנר (236).

רבי ישמעאל ברבי יוסף בדיק אפילו ביום המעונן ואפילו ביני עמודי בבית המדרש שהיה לומד בו, על אף שאין שם אור חזק.

אמר רב אמי בר שמואל: וכולן כל הדמים — אין בודקין אותן אלא בין חמה לצל.

רב נחמן אמר רבה בר אבוח: בודק בחמה ומצל על המראה בצל ידו (237).

המראה וסבר רבי שאין דרך דם להשתנות ובודאי כך היה גם בלילה, וכשראהו פעם שלישית ושוב נשתנה, הבין רבי שדם זה משנה צבעו, ואם כן אפשר שראית הלילה נכונה היתה, ונסתמך עליה רבי וחזר וטימא. וראה בסדרי טהרה [קצ, צג ד"ה "מיהו"] נפק"מ לדינא מפירוש המהרש"א.

236. התורת השלמים [קצו, ט] הקשה שלבדיקת חמץ צריך דווקא אור נר, הרי שאור הנר עדיף מאור היום, ואילו לבדיקת מראות הדמים רק רבי בדק לאור הנר וכל האמוראים שאחריו בדקו דווקא לאור היום. ותירץ שמעלת הנר היא בכך שרואים בו בחורים וסדקים ולכן משובח הוא לבדיקת חמץ, מה שאין כן דם נדה שנמצא במקום מגולה עדיף לבדוקו לאור היום שברור יותר. עוד תירץ שדווקא בדם נדה בעינן לאור היום שצריך החכם להבחין בחילוקי צבעים, ולזה טוב אור היום, מה שאין כן בדיקת חמץ שהיא רק לבדוק אם קיים החמץ או לא וא"צ לדעת צבעו מתאים יותר אור הנר.

237. הריטב"א פירש שאף על פי שרבי בדק

שאינן צריך החכם לשער כיצד היה מראה הדם בשעה שהיה לח, מכל מקום רבי שראה את הדם גם בעודו לח, כשחזר וטימא היה זה מכח ידיעה ודאית שבעודו לח היה טמא רק מחמת השערה. ותירץ המהרש"א שמכך שחזר שחזר בו רבי ביום ממה שפסק בלילה, מוכח שאין ראית הלילה וראית היום שקולות, ורק ראיה ביום מועילה לפסוק בדיני מראות.

ואם כן כשחזר בו רבי בפעם השלישית וטימא אין זה מחמת ראיתו בלילה, שהרי אין ראית לילה נחשבת כלל, אלא סמך על השערתו שנשתנה הדם. והקשתה הגמרא שלשער שנשתנה הוא בודאי טעות שאין לדיין אלא מה שענינו ראות. ועיקר תירוץ המהרש"א כתבו כבר הריטב"א [ד"ה "שמא"].

235. המהרש"א פירש שעיקר תירוץ הגמרא הוא שגם ראית לילה מועילה, ורבי טימא בלילה בודאי, וכיון שלא על השערה נסתמך רבי אלא על ידיעה ודאית מכח ראית הלילה, מיושבת הקושיה מהברייתא. ועדיין הוקשה לגמרא אם מועילה ראית לילה מדוע גרמה לו ראית היום שיחזור בו, והוצרכה הגמרא לומר שנשתנה